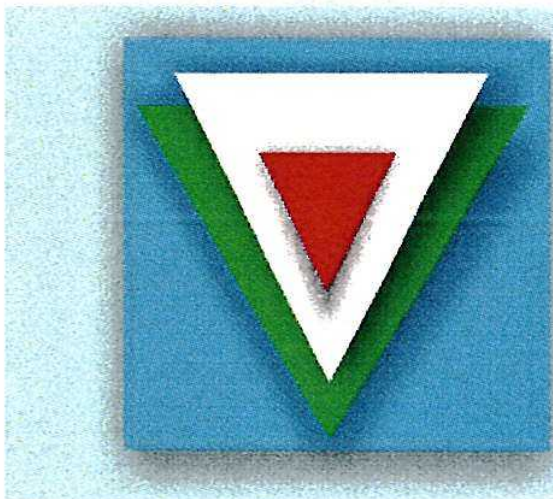

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO ISTARSKE ŽUPANIJE
ISTITUTO DI SANITÀ PUBBLICA DELLA REGIONE ISTRIANA

Ured ravnatelja

e-mail: zzjiz@zzjiz.hr
tel. ++385 52 529 003

REPUBLIKA HRVATSKA REPUBLICA DI CROAZIA
ŽUPANIJA ISTARSKA REGIONE ISTRIANA
2167-01 GRAD POREČ - PARENZO CITTÀ DI POREČ - PARENZO

Primljeno:	08 - 02 - 2021	
Klasifikacijska oznaka:	363-01/21-02/45	
Org. jed.	05	
Uredžbeni broj:	Prij.	Vrij.
39-21-1		

Broj: 07/01-490/4/1-20
07/01-490/4/2-20
Pula, 02. veljače 2021.

GRAD POREČ - PARENZO
Obala maršala Tita 5/1
52440 POREČ

PREDMET: Prijedlog programa mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti - dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija - na području grada Poreča za 2021. godinu
Provedbeni plan obvezatne preventivne deratizacije i dezinfekcije na području grada Poreča za 2021. godinu
- dostavlja se

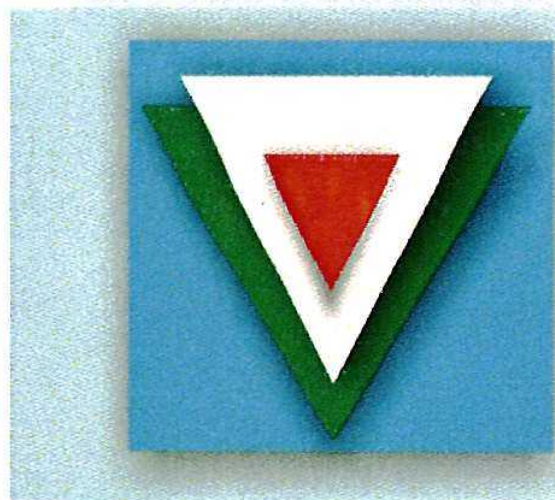
Poštovani,

temeljem Vašeg zahtjeva, elektroničkom poštom od 29. siječnja 2021. godine, u prilogu ovog dopisa dostavljamo Prijedlog programa mjera zaštite pučanstva od zaraznih bolesti - dezinfekcija, dezinfekcija i deratizacija - na području grada Poreča za 2021. godinu te Provedbeni plan obvezatne preventivne deratizacije i dezinfekcije na području grada Poreča za 2021. godinu.

S poštovanjem,

Ravnatelj
Aleksandar Stojanović, dr. med.

ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO ISTARSKE ŽUPANIJE
ISTITUTO DI SANITÀ PUBBLICA DELLA REGIONE ISTRIANA

Služba za epidemiologiju

Odjel za deratizaciju, dezinsekciju i dezinfekciju

e-mail: ddd@zzjziz.hr

tel. ++385 52 529 033

Broj: 07/01-490/4/2-20
Pula, 02. veljače 2021.

GRAD POREČ

**Upravni odjel za komunalni sustav, prostorno uređenje
i graditeljstvo**

PREDMET: Provedbeni plan obvezatne preventivne deratizacije i dezinsekcije na području grada Poreča za 2021. godinu

Na temelju članka 24. stavka 2. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine 79/07, 113/08 i 43/09) i Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (artropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (1.3. Opće odredbe Programa mjera) (Narodne novine 128/11 i 62/18) Zavod za javno zdravstvo Istarske županije predlaže sljedeći Provedbeni plan obvezatne preventivne deratizacije i dezinsekcije za područje grada Poreča.

a) Izvršitelj Programa mjera

Deratizaciju i dezinsekciju provode pravne osobe koje obavljaju zdravstvenu djelatnost i druge pravne osobe koje su registrirane za obavljanje te djelatnosti i koje zadovoljavaju propisane uvjete. Program mjera u stambenim i drugim objektima i na javnim površinama provode izvršitelji koji su s Gradom, sukladno propisima o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i sklopljenom ugovoru o obavljanju mjera deratizacije i dezinsekcije. Ekipe na terenu trebaju se sastojati od dva do pet članova, a voditelj svake terenske ekipe mora biti sanitarni inženjer, tj. najmanje sanitarni tehničar s odgovarajućim iskustvom od najmanje 1 godine rada na poslovima DDD-a. Izvoditelj drugih struka s minimalno srednjoškolskim obrazovanjem može biti član ekipe ukoliko je u kontinuiranom radu na DDD poslovima od najmanje 6 mjeseci stekao potrebno znanje i vještine u provođenju mjera te ima položen tečaj za rad s kemikalijama i programom obvezne »Trajne edukacije za izvoditelje obveznih DDD mjera«

Izvršitelji Programa mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (Narodne novine 35/07 i 79/07) i Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (Narodne novine 35/07 i 79/07). Izvršitelji Programa mjera, moraju prije početka rada, osigurati identifikacijske iskaznice sukladno Pravilniku o uvjetima koje moraju ispunjavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (Narodne novine 35/07 i 79/07).

Izvršitelji Programa mjera dužni su, najmanje tri dana prije svake akcije deratizacije i larvicidne i adulticidne akcije protiv komaraca, gradskom odjelu nadležnom za poslove provedbe DD mjera te nadležnom Zavodu za javno zdravstvo dostaviti popis djelatnika koji će obavljati navedene poslove i Operativni plan, tj. detaljno razrađenu organizaciju i raspored plana rada u pisanom obliku.

Izvršitelj tijekom provedbe akcija koristi službene dokumente u obliku obrazaca sukladno Programu mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (artropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku koji se popunjavaju tijekom izvršenja mjere.

b) Način primjene rodenticida i insekticida

Uz obvezatno vođenje dokumentacije propisane Programom mjera, Provedbeni plan određuje i način primjene antikoagulantnih mamaca sukladno članku 20. i 21. i insekticida sukladno članku 13. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije (Narodne novine 35/07 i 79/07).

Deratizacija će se provodi izlaganjem mamaca zatrovanih antikoagulantnim rodenticidima u obliku krutog parafiniranog ili želatinoznog (mekog) mamca ili neke druge formulacije odobrene od nadležnog ministarstva i registrirane za profesionalnu uporabu. Preparati koji će se koristiti su antikoagulantni rodenticidi na osnovi 0,005% aktivne tvari se koriste sukladno općim normativima navedenim u državnom Programu. U svrhu preventivne deratizacije stambenih objekata količina mamca koja će se primijeniti minimalno prema normativu 1 mamac (20 - 50 gr) na 30 m² površine tretiranja. Mamci će se izlagati na skrovitim i nepristupačnim mjestima u zato namijenjenim zatvorenim kutijama, što bliže vjerojatnim putovima kretanja i zadržavanja štakora. Rodenticidni mamci će biti postavljeni u označene deratizacijske kutije koju nije moguće slučajno otvoriti na zaklonjena mjesta, nedostupna djeci, domaćim životinjama i pticama, a uvijek u prisutnosti predstavnika stanara, vlasnika objekta ili druge odgovorne osobe. Mamci će se izlagati u deratizacijskim kutijama na kojima će biti istaknute obavijesti za postupanje u slučaju neželjenih otrovanja. Mamci na vanjskim površinama se izlažu samo ako se pregledom ili anketom korisnika ustanovi prisutnost glodavaca.

Vlažna mjesta i kanalizacijska mreža će se obraditi isključivo sa parafinskim mamcima II generacije antikoagulanata. Kod obrade kanalizacijske mreže parafinski mamci se izlažu u revizionom oknu ulične mreže mamcima, obješenim na pocinčanu žicu rasporedom koji ovisi o učestalosti revizionih okna u jednoj ulici, mogućnosti otvaranja, gustoći prometa ili posebnim sugestijama komunalne organizacije uvažavajući jedan od navedenih normativa postavljanja mamca: 1 parafinski mamac (100 – 200 gr) na svakih 100 m, 1 parafinski mamac (100 gr) u svako 2. ili 3. reviziono okno ili 5 – 10 parafinskih mamaca (1000 gr) na 500 m kanalizacije raspoređeno na 10 mjesta. Mamci se spuštaju do gornjeg najvišeg nivoa otpadne vode.

Tretman registriranih infestacija gradskih parkova, trgova i javno-prometnih površina provest će Izvršitelji obvezne preventivne deratizacije istovremeno s deratizacijom zgrada na istom području. Preventivna i obvezna preventivna deratizacija će se provesti izlaganjem parafiniranih mamaca, na indiciranim skrovitim mjestima ili direktno u aktivnim štakorskim rupama po normativu: 1 parafinski mamac (20 – 50 gr) na 50 – 100 m². Mamci u gradskim parkovima i na javnoprometnim površinama postavljat će se isključivo u dubinu aktivnih rupa, koje se nakon postavljanja zatrpavaju, i/ili u čvrste, zatvorene i učvršćene kutije za mamce, sigurno zaštićene od dodira neovlaštenih osoba, djece i životinja. Mamci se izlažu samo ako se pregledom ustanovi prisutnost glodavaca.

Na deponije krutog i organskog otpada (organizirane ili divlje) mamci se izložu u aktivne rupe i/ili sigurnosne deratizacijske kutije na način da su nedostupni za sve ne ciljane vrste, domaće i ostale životinje (npr. ptice, divljač), ljude, a posebno djecu u normativu: 1 mamac (20 – 50 gr) 20 m² ili 1 mamac (20 – 50 gr) na svakih 10 – 15 m u prstenu.

Izvršitelji Programa mjera dužni su prilikom obavljanja poslova pregleda objekata ukloniti zatečene vidljive mamce zaostale iz ranijih akcija deratizacije kao i neškodljivo ukloniti uginule glodavce. Uklanjanje mamaca i uginulih glodavaca treba se obaviti u skladu s postojećim propisima i uputama proizvođača.

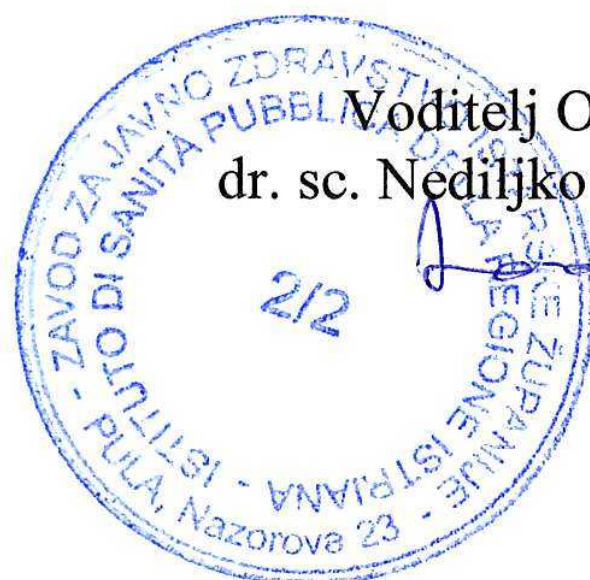
Dezinsekcija protiv komaraca se provodi primjenom insekticida-larvicida regulatora rasta, silikonskih ulja i bioloških larvicida i insekticida adulticida isključivo na bazi piretroida. Izlaganje larvicida će se obaviti u slučaju da se zamijećeno leglo komaraca ne može ukloniti ili uništiti a dozu će odrediti tehničar na temelju prosudbe o volumenu vode u leglu i uputama proizvođača larvicida. Tretman legla komaraca obavljati će se u okućnicama, vrtovima i dvorištima, a u prisutnosti predstavnika stanara, vlasnika vrta, vlasnika objekta ili druge odgovorne osobe te u slivnicima i ostalim mjestima gdje se zadržava voda. Ovisno o vrsti larvicida koji se koristi potrebno je redovito nadzirati leglo komaraca kroz cijelu sezonu u razmacima koje preporuča proizvođač larvicida (svaka 3 do 4 tjedna od trenutka pozitivnog nalaza). Popis legla komaraca Zavod za javno zdravstvo Istarske županije vodi u bazi podataka o ekološkim nišama te ju redovito nadopunjava elektroničkim putem. Podaci za ažuriranje baze podataka se dobivaju sustavnim monitoringom i determinacijom vrsta, procjenama infestacije iz anketa koje se popunjavaju na terenu tijekom provedbe mjera, lociranjem žarišta zbog dojava građana i poziva za provedbu mjera, sustavnim prikupljanjem i analizom podataka itd. Osim toga, Zavod provodi zdravstveni odgoj lokalnog stanovništva čime se nastoji ukloniti moguća mjesta zadržavanja komaraca. Edukacija se provodi distribucijom informativno – edukativnih postera i letaka o komarcima kao vektorima zaraznih bolesti, informiranje pučanstva putem lokalnih TV postaja, radio postaja te lokalnih tiskovina.

Za preventivnu i obveznu preventivnu deratizaciju i dezinsekciju na području grada mogu se koristiti samo mamci i insekticidi koji su registrirani i dopušteni za primjenu u Republici Hrvatskoj rješenjem Ministarstva zdravlja RH.

c) Dinamika poslova obvezne preventivne deratizacije i dezinsekcije protiv komaraca

Provode se dvije sveobuhvatne akcije deratizacije i deratizacije na poziv stanovnika kroz cijelu godinu. Proljetna akcija mora se obaviti u svim objektima i na površinama obuhvaćenim Programom mjera od druge polovice ožujka, travnja i svibnja 2021. godine, deratizacije na poziv stanovnika kroz cijelu godinu i izvan predviđenih akcija i jesenska akcija koja se mora obaviti u svim objektima i na površinama obuhvaćenim Programom mjera od sredine rujna do, najkasnije, početka prosinca 2021. godine. Uz obavljanje poslova propisanih Programom mjera u okviru navedenih akcija, izvršitelji su dužni omogućiti svim stanovnicima na području gdje provode deratizaciju prijem poziva tijekom radnog vremena. U okviru Programa mjera izvršitelji će osigurati deratizaciju prema pozivima u roku tri radna dana od primitka poziva, tijekom cijele godine.

Otvorena staništa komaraca i sva prethodno zabilježena sigurna žarišta potrebno je nadzirati u periodu aktivnosti komaraca (od 3. mjesec do 10. mjeseca). Adulticidni postupci trebaju biti smanjeni na najmanju moguću mjeru jer predstavljaju opasnost za sve neciljane vrste kukaca i okoliš. Prosudbu o potrebi adulticidnog tretmana je potrebno usuglasiti sa Zavodom koji provodi monitoring komaraca i određuje kada je populacija komaraca prešla prag tolerancije. Ovaj Provedbeni plan dostavlja se gradu Poreču prije početka prve proljetne akcije sustavne deratizacije.

Voditelj Odjela za DDD
dr. sc. Nediljko Landeka, dipl. ing.

PROGRAM MJERA ZAŠTITE PUČANSTVA OD ZARAZNIH BOLESTI – DEZINFEKCIJA, DEZINSEKCIJA I DERATIZACIJA – NA PODRUČJU GRADA POREČA ZA 2021. GODINU

Na temelju članka 4. i 10.t.6. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (Narodne novine br. 79/07, 113/08 i 43/09), članka 2. i 42. Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije (Narodne novine br. 35/07), Programa mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (Narodne novine br. 128/11, NN 62/18), u daljnjem tekstu Program, Zavod za javno zdravstvo Istarske županije predlaže sljedeći Program Gradu Poreču - Parenzo. Program sadržava načine izvođenja obvezatne preventivna dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije, način praćenja i nadzora provedbe te konačno evaluaciju provedenih mjera.

Opće odredbe Programa

Ovim Programom utvrđuju se mjere, izvršitelji programa, sredstva, rokovi te način plaćanja i provedba mjera dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije (u daljnjem tekstu: DDD) kao mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti čije je provođenje od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku.

Ovim se Programom utvrđuje:

1. postojeće stanje
2. patogeni mikroorganizmi, vrste štetnih člankonožaca (Arthropoda) i štetnih glodavaca čije je suzbijanje, na osnovi epidemioloških pokazatelja, od javnozdravstvene važnosti i svrhu i cilj provedbe mjera suzbijanja štetnika
3. način provođenja stručnog nadzora nadležnog Zavoda za javno zdravstvo nad provedbom DDD mjera kao posebnih mjera,
4. način izrade provedbenih planova i operativnih planova, te izvješća o uspješnosti provedenih mjera.

Zaštita pučanstva od zaraznih bolesti ostvaruje se obveznim mjerama za sprječavanje i suzbijanje zaraznih bolesti sukladno članku 9. ovoga Zakona:

- a) općim DDD mjerama
 - b) posebnim DDD mjerama
 - c) sigurnosnim DDD mjerama-protuepidemijska DDD
 - d) ostalim mjerama.
- a) **Opće DDD mjere** kao obvezne mjere zaštite pučanstva od zaraznih bolesti provode se u svim objektima koji podliježu sanitarnom nadzoru sukladno članku 10. stavak 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.
- b) **Posebne DDD mjere** provode se na temelju članka 5., 23. i 24. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti, ovoga Programa mjera i Provedbenog plana kojeg je za područje općine i grada u županiji donio općinski načelnik i gradonačelnik na prijedlog nadležnog zavoda za javno zdravstvo.

Navedene mjere mogu obavljati samo pravne osobe koje obavljaju zdravstvenu djelatnost i druge pravne osobe koje imaju odobrenje za obavljanje te djelatnosti Ministarstva zdravlja sukladno programu iz članka 5. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (NN RH 79/07, 113/08, 43/09). Ovlašteni izvođači DDD mjera moraju ispunjavati uvjete propisane Pravilnikom o uvjetima kojima moraju udovoljavati pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva (NN 35/07), te ih moraju provoditi u skladu s Pravilnikom o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije (NN 35/07).

- c) **Protuepidemijske DDD mjere** provode se kao sigurnosne i obvezne mjere na osnovi naredbe ministra nadležnog za zdravstvo, a na prijedlog Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, odnosno radi zaštite pučanstva Republike Hrvatske od unošenja te sprečavanja i suzbijanja kolere, kuge, virusne hemoragijske groznice, žute groznice i drugih zaraznih bolesti, poduzimaju se mjere određene ovim Zakonom te međunarodnim ugovorima kojih je Republika Hrvatska stranka.

- d) **Ostale mjere** provode se u slučaju pojave epidemije ili elementarnih nesreća; prijenosa, pogreba i iskopavanja umrlih osoba te bolničkih infekcija.

1. Analiza postojećeg stanja na terenu

Koristeći podatke i uvid u situaciju iz ranijih provedbi DDD mjera na području grada Poreča, vidljivo je da se deratizacija provodi svaku godinu, kroz dvije sustavne deratizacije te dezinfekcije protiv komaraca tijekom cijele ljetne sezone putem edukativnih, larvicidnih i adulticidnih akcija. Provedba preventivnih DDD mjera na javnim površinama, u stambenim objektima i objektima u vlasništvu Grada financira se iz sredstava proračuna Grada Poreča dok ostali objekti iz članka 10. stavka 1. Zakona iz sredstava trgovačkih društava, ustanova i drugih pravnih te fizičkih osoba koje obavljaju djelatnost osobnim radom. DDD mjere koje se provode u kanalizacijskoj mreži financiraju se od strane "Usluga Poreč" d.o.o.

Zavod za javno zdravstvo Istarske županije je ranijim programima predložio Gradu Poreču pokretanje baze podataka o ekološkim nišama i infestiranim objektima.

Sukladno Programu mjera suzbijanja patogenih mikroorganizama, štetnih člankonožaca (arthropoda) i štetnih glodavaca čije je planirano, organizirano i sustavno suzbijanje mjerama dezinfekcije, dezinfekcije i deratizacije od javnozdravstvene važnosti za Republiku Hrvatsku (NN 128/2011) za utvrđivanje postojećeg stanja na terenu nadležni zavod za javno zdravstvo obvezno treba definirati način i obveznike izrade početne baze podataka o ekološkim nišama i infestiranim objektima ako mjere u prethodnim razdobljima nisu provedene ili korištenje postojeće baze podataka s popisom površina, prostora i objekata u kojima su mjere provedene u prethodnim razdobljima i način nadopunjavanja s novim podacima. Vlasnik baze podataka o ekološkim nišama i infestiranim objektima je nositelj Programa mjera, tj. općina ili grad. Vlasnik baze podataka odlučuje da li će baza podataka biti kompjuterizirana i hoće li istu izraditi u organizaciji vlastite ili unajmljene informatičke podrške ili će izradu baze prepustiti nadležnom zavodu za javno zdravstvo uz uvjet da zavodu osigura potrebne podatke za izradu početne baze. Nadležni zavod za javno zdravstvo mora sudjelovati u izradi početne baze podataka kao stručna podrška.

Baza podataka mora uvijek biti dostupna za korištenje zavodu za javno zdravstvo radi provedbe stručnog nadzora, analize stanja te ažuriranja podataka. Podaci u bazi podataka se moraju redovito nadopunjavati elektroničkim putem. Podaci za ažuriranje baze podataka se dobivaju sustavnim monitoringom i determinacijom vrsta, procjenama infestacije iz anketa koje se popunjavaju na terenu tijekom provedbe mjera, lociranjem žarišta zbog dojava građana i poziva za provedbu mjera, sustavnim prikupljanjem i analizom podataka itd. Baza se svake godine ažurira i poboljšava pa se evidentiraju nalazi novih legla komaraca a legla koja su sanirana brišu iz evidencije. Baza treba biti „online“ dostupna i predstavnicima Grada.

1. Svrha i cilj provedbe mjera suzbijanja štetnika, vrste i epidemiološki značaj

Patogeni mikroorganizmi, štetni člankonošci (Arthropoda) i štetni glodavci čije je planirano, organizirano, pravovremeno i sustavno suzbijanje od javnozdravstvene važnosti za područje Poreča su:

a. Patogeni mikroorganizmi

Epidemiološki značaj:– mikroorganizmi (uključujući bakterije, viruse, gljivice, parazite itd.), uzrokuju vrlo široki spektar bolesti od kojih se mnoge mogu spriječiti i/ili suzbiti prekidanjem lanca prijenosa, odnosno dezinfekcijom izvora zaraze ili objekta/medija prijenosa

Cilj uništavanja patogenih organizama je sprečavanje pojave ili suzbijanje zaraznih bolesti koje uzrokuju patogeni mikroorganizmi, a provodi se uvijek i na svim mjestima gdje postoji rizik od prenošenja istih, tj.:

- tijekom elementarnih nepogoda,
- tijekom izljeva kanalizacije
- tijekom masovnih skupova,
- tijekom prolijevanja ili rasapa infektivnog materijala,

- tijekom zbrinjavanja infektivnog otpada i sl.,
- u svim drugim slučajevima gdje postoji epidemiološka indikacija

Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinfekcija radi sprečavanja pojave zaraznih bolesti,
- u slučaju pojave zaraznih bolesti kao obvezatna preventivna dezinfekcija.

Preventivne mjere koje se provode radi smanjenja rizika od pojave legionarske bolesti u sredstvima javnoga prijevoza, hotelsko – ugostiteljskim objektima te svim drugim objektima od javne namjene provode se sukladno nalogu Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo. U slučaju pojave legionele poduzimaju se zakonom propisane preventivne i protuepidemijske mjere.

b. Prijenosnici zaraznih bolesti

KOMARCI

Epidemiološki značaj:

prijenosnici Zika virusne infekcije, malarije, žute groznice, Denga virusa, ARBO virusnih infekcija, virusa Japanskog encefalitisa, West Nile virusa, Murrey valley virusa, virusa St. Louis encefalitisa, Bunyavirusa, Virus Rift Valley groznice i filarijaze.

Cilj suzbijanja komaraca i njihovih razvojnih oblika

jest radi sprečavanja pojave zaraznih bolesti pučanstva; smanjenja uzrokovanja kožnih problema, urtika, eritema, alergijskih promjena nastalih ubodima komaraca i sekundarnih infekcija zbog oštećenja kože nastalog češanjem i grebenjem te uzrokovanja smetnji pri normalnom odvijanju svakodnevnih aktivnosti domicilnog pučanstva i turista. Radi uklanjanja uvjeta u okolišu koji pogoduju razvoju i razmnožavanju komaraca Odlukama o komunalnom redu za područje preporuča se obvezati:

- da se ulice, trgovi, javna i privatna dvorišta, kuće i njihove okućnice, otkriveni tereni i njihovi pripadajući dijelovi u gradu i selu (ruralni i šumski tereni) trebaju održavati na takav način da oborinske vode ili vode drugog podrijetla mogu otjecati bez mogućnosti da stvaraju stagnaciju,
- da u okruženjima gdje žive i borave ljudi (terase, vrtovi, parkovi i dr.) treba izbjegavati nakupljanje vode mičući svaku vrstu potencijalnog recipijenta za razvoj larvi komaraca kao npr. kante, kantice, bačve, posude itd.,
- da mjesta u vrtovima i dvorištima mjesta gdje se nakuplja kišnica treba redovito pregledavati, a posude u kojima se nakuplja voda kao tanjurići ispod vaza za cvijeće, posude iz kojih životinje (domaći ljubimci) piju vodu i dr., treba periodički prazniti i čistiti svakih 7 dana,
- da fiksne recipijente za vodu kao npr. kade, bačve i posude za zalijevanje vrtova, treba pokriti s pokrovima od plastike ili sličnog nepromočivog materijala ili mrežom protiv komaraca,
- da se male ukrasne fontane u vrtovima – parkovima, po mogućnosti, nasele ribicama predatorima ličinki komaraca,
- da sve spremnike i ostale materijale (npr. plastične folije) treba odlagati na način da se izbjegne nakupljanje kišnice,
- da sve eventualne spremnike vode treba pravilno i čvrsto zatvoriti poklopcem,
- da unutar groblja, vaze za cvijeće se moraju puniti vlažnim pijeskom ili se voda za vazu mora tretirati nekim larvicidnim proizvodom pri svakoj zamjeni cvijeća; u slučaju kad se upotrebljava umjetno cvijeće, vaza i dalje mora biti napunjena vlažnim pijeskom ako je na otvorenome; osim toga, sve posude koje se povremeno koriste za cvijeće i zalijevanje moraju se odlagati na način da se izbjegne nakupljanje vode u slučaju kiše,
- da je pneumatske gume potrebno potpuno isprazniti od eventualnog sadržaja vode, a nakon toga složiti u piramide i preslagivati svakih 15 dana, pokriti ih nepropusnim pokrivalom na način da se onemogući nakupljanje vode, ukoliko nisu pokrivene unutar 7 dana nakon bilo koje oborine obraditi sa sintetskim piretroidima a pneumatske gume koje se ne upotrebljavaju ili koje su neupotrebljive treba potpuno eliminirati.

Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinsekcija kao posebna mjera na području općina i gradova.

Trenutno stanje i prioriteti

Na području Poreča živi desetak vrsta komaraca od ukupno 29 zabilježenih na području Istre. Osim drugih vrsta komaraca koji su na našem području uglavnom molestanti, suzbijanje vrste *Aedes albopictus* ili azijskog tigrastog komarca kao i vrste *Culex pipiens* kao druge najbrojnije vrste je od izuzetne javnozdravstvene važnosti. *Aedes albopictus* je komarac jugoistočno-azijskog podrijetla koji bi zahvaljujući svojoj prilagodljivoj biološkoj naravi sa sposobnošću preživljavanja zime te izvanrednom agresivnošću prema novim prostorima kombiniranim s klimatskim promjenama te svojom važnošću kao vektor zaraznih bolesti u bliskoj budućnosti mogao predstavljati veliki javnozdravstveni problem. Za planiranje intervencije na nekom području mora se utvrditi infestacija komarcima. Infestacija komarcima se utvrđuje trajnim nadzorom ciljanog područja, tj. nalaženjem ličinki i krilatica, preciznim omeđivanjem i prepoznavanjem žarišta, utvrđivanjem jesu li komarci rasprostranjeni na tom području ili se nalaze razasuti diskontinuirano. Kako je pronalazak ličinki komarca *Aedes albopictus* jednostavniji postupak naspram traženja krilatica, traženje žarišta s ličinkama vrste komarca *Aedes albopictus* je prioritetno. Budući da je moguće naseljavanje još dvije vrste komaraca koje se nalaze u okruženju (*Aedes koreicus* i *Aedes japonicus*) potrebno je provoditi monitoring vrsta kako bi se na vrijeme uočila prisutnost novih vrsta te mjere suzbijanja prilagodile biologiji nove vrste. U listopadu 2016. godine Zavod je tijekom provedbe monitoringa na području Istarske županije utvrdio vrstu *Aedes japonicus* na područnu naselja Bale, dok je u 2017. godini vrsta primijećena na području naselja Premantura i Kanfanar. Tijekom 2018. godine vrsta *Ae. japonicus* zabilježena je na području Kanfanara i Završja, u 2019. godini na području Motovuna i Karojbe, dok je 2020. godine zabilježena na znatno više lokacija: Motovun, Gračišće, Grožnjan, Kršete, Momjan, Oprtalj, Oskoruš i Županići.

Prethodnih se godina smatralo da se azijski tigrasti komarac *Ae. albopictus* udomaćio samo u priobalnim područjima Hrvatske i na otocima, no nacionalnim monitoringom od 2016. do 2019. godine potvrđena je prisutnost u svim županijama u Hrvatskoj. Uz već prisutne podatke o tigrastom komarcu s područja gdje je isti udomaćen, dostavljani su i podaci o japanskom komarcu *Aedes* (Finlaya) *japonicus japonicus* (Theobald) čije je širenje također zabilježeno. Tako je isti, prema podacima Nacionalnog monitoringa invazivnih vrsta komaraca, tijekom 2016. godine bio prisutan na području 9 županija, tijekom 2018. u 14 županija, dok je 2019. godine bio zabilježen u 10 županija.

Sukladno smjernicama Europskog centra za prevenciju i nadzor bolesti (European Center for Disease Prevention and Control – ECDC), a radi praćenja vektora zaraznih bolesti županijski zavodi za javno zdravstvo i Grada Zagreba dužni su na području svoje nadležnosti provoditi program kontinuiranog monitoringa, tj. istraživanja o prisutnosti, vrsti, brojnosti, širenju, zaraženosti vektora zaraznih bolesti te njihovom potencijalu prijenosa patogena u svrhu procjene rizika kako bi se na vrijeme procijenio rizik mogućih epidemija te poduzele aktivnosti za učinkovitu prevenciju, pravovremeno suzbijanje vektora zaraznih bolesti te evaluaciju provedenih mjera.

Način suzbijanja komaraca

Suzbijanje komaraca, uključivo i vrstu *Aedes albopictus*, provodi se na četiri razine, vodeći stalnu brigu o očuvanju biološke raznolikosti područja:

1. Sanacijskim postupcima koji se temelje na sustavnom uklanjanju ili smanjivanju uvjeta za razvoj i razmnožavanje komaraca te otklanjanju ekoloških niša na području provedbe Programa suzbijanja komaraca. U tom cilju nadležni zavodi za javno zdravstvo obvezni su sustavno pratiti i bilježiti katastar vidljivih i skrivenih voda – legla ličinki te ukazivati na poduzimanje različitih asanacijsko – sanitacijskih postupaka kojima bi se smanjili uvjeti za razvoj i razmnožavanje komaraca
2. Provođenjem zdravstvenog odgoja lokalnog stanovništva od strane zavoda za javno zdravstvo trebaju nastojati do maksimalne razine ukloniti sva moguća mjesta zadržavanja komaraca. Edukacija što veće populacije lokalnog stanovništva može se provoditi npr. distribucijom informativno – edukativnih postera i letaka o komarcima kao vektorima zaraznih bolesti te individualnom uklanjanju potencijalnih ekoloških niša, informiranje pučanstva putem lokalnih TV postaja, radio postaja te lokalnih tiskovina itd.
3. Biološke mjere suzbijanja:

- postići učinkovito suzbijanje uvođenjem predatora ličinki komaraca ribice *Gambusia holbrooki* u različite stalne vodene nakupine vodeći računa očuvanju čovjekovog okoliša te biološke raznolikosti,
 - primjenom dozvoljenih larvicidnih pripravaka na bazi *Bacillus thuringiensis var. israelensis* u obliku tekućine, granula, prašiva ili sporo otpuštajućih briketa, ručnom primjenom ili postupcima prskanja ili granuliranja, intenzitetom obrade svaka 3 tjedna u sezoni od trenutka pozitivnog nalaza, što ne izaziva štete za neciljane vrste u čistim ili obraslim vodama.
4. Kemijske mjere suzbijanja:
- 4.1. Primjenom regulatora rasta u obliku tekućine, granula ili sporo otpuštajućih briketa bez šteta za neciljane vrste u čistim vodama
 - 4.2. Primjenom insekticidnih larvicida u obliku močivih prašiva, tekućine, granula ili kompresa, za obradu različitih vodenih nakupina i recipijenata, ovisno o protočnosti, ovisno o vrsti komaraca, odnosno tipu legla i larvicidu koji se primjenjuje, 1 do 2 larvicidne obrade mjesečno od trenutka pozitivnog nalaza utvrđenog monitoriranjem na stalnim, privremenim, prirodnim ili umjetnim vodenim nakupinama do nestanka ličinki ili vodenih nakupina primjenom prskalica, granulatora ili ručno, iz vozila, čamaca ili pješke, prema naputcima proizvođača te vrsti, namjeni, stupnju zagađenosti i dubini vodenih površina
 - 4.3. Adulticidna metoda, tj. suzbijanje krilatica je metoda izbora i ovisi isključivo o stručnoj prosudbi epidemiološke službe nadležnog zavoda za javno zdravstvo kao dopuna provedbenih larvicidnih postupaka, a provodi se postupcima:
 - rezidualnog prskanja (orošavanja) zatvorenih prostora,
 - hladnog zamagljivanja sa zemlje pri čemu su ekološki najprihvatljiviji vodeni rastvori insekticida,
 - toplog zamagljivanja sa zemlje, za obradu manjih ili većih ciljanih površina.

Kod provedbe svih adulticidnih postupaka pučanstvo treba unaprijed obavijestiti o planiranoj provedbi, vrsti biocidnog pripravka koji će se upotrijebiti, vremenu, cilju te mogućim rizicima za pojedine kategorije osjetljivih ili bolesnih stanovnika te također o tome obavijestiti pčelare radi pravovremenih mjera zaštite za pčele. Adulticidni postupci predstavljaju znatnu opasnost za sve neciljane vrste noćnih kukaca, a posredno za njihove predatore na području adulticidnog postupaka ili na širem području gdje strujom vjetra mogu biti preneseni toksični aerosoli, što obzirom na neznatnu učinkovitost, a široki spektar djelovanja predstavlja znatnu ekološku štetu. Svi adulticidni postupci su neselektivni postupci koji ugrožavaju zdravlje osjetljivih skupina ljudi, uzrokuju štete u okolišu uključujući i vodene i kopnene životinje, uništavaju sve trenutačno prisutne vrste insekata te stoga bitno narušavaju biološku ravnotežu opterećujući okoliš štetnim tvarima, dok dugotrajnom primjenom dovode do ugroze biodiverziteta. Na mjestima gdje je uočena prisutnost dnevno aktivne vrste komarca *Aedes albopictus* adulticidni tretman je potrebno usmjeriti na ograničeno područje u kojem ova vrsta boravi (npr. nedostupna područja niske guste vegetacije u neposrednoj blizini legla) u vrijeme najveće aktivnosti (jutarnjim i popodnevnim satima) uporabom prijenosnih (ručnih ili leđnih) uređaja za toplo zamagljivanje kapaciteta rezervoara minimalno 5 litara. Završne sezonske adulticidne akcije su od velike su važnosti jer o njima neposredno ovisi broj komaraca koji ide u prezimljavanje, odnosno broj komaraca koji će biti pokretač populacije u slijedećoj godini. Pneumatske gume koje se ne upotrebljavaju ili koje su neupotrebljive treba eliminirati. Nakon bilo koje oborine u razdoblju od maksimalno 7 dana treba provesti dezinsekciju pneumatskih guma koje nisu pokrivene i to uporabom sintetskih piretroida.

ŠTETNI GLODAVCI:

- crni štakor (*Rattus rattus*) Linne
- štakor plodojed (*Rattus rattus var. frugivorus*) Linne
- aleksandrijski štakor (*Rattus rattus var. alexandrinus*) Geoffr.
- sivi, smeđi ili kanalski ili štakor selac (*Rattus norvegicus*) Berkenhout
- kućni miš (*Mus musculus musculus*) Linne
- kućni miš (*Mus musculus domesticus*) Linne
- drugi štetni glodavci (npr. poljski miš, voluharica) za koje postoji sumnja da prenose zarazne bolesti u objektima.

Epidemiološki značaj:

osim što su glodavci uzročnici velikih ekonomskih šteta koji uništavaju imovinu i zalihe hrane oni su rezervoar ili prijenosnik čitavog niza bolesti čovjeka kao što su: kuga, virusne hemoragijske groznice, hemoragijska groznica s bubrežnim sindromom, leptospiroza, tularemija, murini tifus, toksoplazmoza, tripanosomijaza, lišmanijaza, salmoneloza, trihineloz, bolest štakorskog ugriza – Sodoku, bjesnoća itd.

Cilj suzbijanja štetnih glodavaca:

uklanjanje rizika od pojave i prijenosa zaraznih bolesti, uklanjanja ekonomskih i gospodarskih šteta koje nastaju uništavanjem i onečišćenjem hrane te sprečavanja kontaminacije površina, prostora i objekata iz članka 10. stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

preventivna deratizacija kao posebna mjera na površinama, u prostorima i objektima iz članka 10. stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti.

Mjere deratizacije uključuju praćenje uvjeta za razvitak štetnih glodavaca, bilježenje pojava štetnih glodavaca, izlaganje zatrovanih meka (rodenticidima), trajno praćenje stupnja infestacije te trajno poduzimanje svih ostalih mjera koje dovode do smanjenja broja glodavaca. Mjere deratizacije provode se u dvije sustavne akcije. Proljetna akcija deratizacije provodi se tijekom ožujka, travnja i svibnja, a jesenska akcija deratizacije provodi se tijekom rujna, listopada i studenog. Između dviju akcija deratizacije izvoditelji su dužni obavljati suzbijanje štakora prema pozivima građana, nalogu nadležne sanitarne inspekcije i na dojavu epidemiološke službe.

Deratizacija se provodi primjenom mehaničkih, fizikalnih i kemijskih mjera.

1. Mehaničke mjere podrazumijevaju redovito provođenje sanitarno - higijenskih mjera, ugradnju prepreka (mreža), uporabu lovki (živolovki ili mrtvolovki), ljepljivih traka s ili bez atraktanata
2. Fizikalne mjere podrazumijevaju postupke uporabe ultrazvuka s ciljem sprječavanja ulazanja i zadržavanja štetnih glodavaca (zvuk, svjetlost, elektromagnetski valovi)
3. Kemijske mjere podrazumijevaju uporabu rodenticida, odnosno izlaganje zatrovanih mamaca tvorničkog pripravka s antikoagulantima I. i II. generacije s ciljem smanjenja ukupnog broja populacije štetnih glodavaca ispod praga štetnosti, zaustavljanja razmnožavanja ili potpunog uništenja nazočne populacije štetnih glodavaca.

Suzbijanje, točnije trovanje štetnih glodavaca kemijskim sredstvima, danas je najrašireniji i najčešće korišten način smanjenja populacije štakora i mišolikih glodavaca i zato se u praksi pojam deratizacije često izjednačuje samo s korištenjem, tj. izlaganjem otrova u obliku zatrovanih mamaca. Stanje populacije štetnih glodavaca prate i sami korisnici objekata te dojavljuju ovlaštenom izvoditelju sve bitne promjene vezane uz štetne glodavce i postavljene kutije s mamcima. Sustavna deratizacija provodi se planiranjem kvartova koji započinju od središta prema periferiji ili obrnuto sistemom koncentričnih krugova. Paralelno sa provedbom deratizacije objekata i javnih površina provodi se i deratizacije kanalizacijske mreže. Općine i gradovi su dužni osigurati financijska sredstva za provođenje mjera preventivne deratizacije kao posebne mjere u rokovima propisanim ovim programom mjera najmanje u i oko stambenih objekata, na javnoprometnim i na javnim zelenim površinama (trgovima, parkovima, na obalama vodotoka) te deponijima otpada kako bi se osigurala cjelovitost i opravdala svrsishodnost provedenih mjera propisanih ovim programom mjera.

Odlukama o komunalnom redu za područje potrebno je obvezati:

- sve građane, pravne i fizičke osobe koje obavljaju gospodarsku djelatnost na uklanjanja uvjeta u okolišu koji pogoduju razvoju i razmnožavanju štetnih glodavaca,
- komunalnu organizaciju koje raspolažu sa spremnicima (kontejnerima, kantama) namijenjenima prikupljanju krutog komunalnog otpada kako bi spriječili hranjenje štetnih glodavaca na smeću i raznoraznim organskim otpacima zatvaranjem spremnika za smeće, primjerenom pohranom otpadaka, pravodobnim prijevozom, propisnim odlaganjem smeća (zatrpanjem) te sanitacijom svekolikog ljudskog okoliša u što spada i uklanjanje izbačenih nakupina morskih trava na obalnom rubu, gnjilog voća ili organskih otpadaka nastalih u tijeku industrijske prerade,

- na prijedlog zavoda za javno zdravstvo treba propisati i poduzeti sve druge asanacijsko – sanitacijske mjere za koje se uoči potreba tijekom izvida a pogoduju stvaranju uvjeta za rast i razmnožavanje štetnih glodavaca.

OSTALI ŠTETNICI: NEVIDI (FLEBOTOMI, PAPATAČI), MUHE, BUHE, KRPELJI, ŽOHARI, MRAVI I STJENICE

Epidemiološki značaj:

mogu biti prijenosnici zaraznih bolesti ili svojim ubodom izazivaju snažne alergijske reakcije na tijelu napadnutih osoba.

Cilj suzbijanja:

sprečavanje prijenosa mikroorganizama i zaraznih bolesti pučanstva te sprečavanje uznemiravanja pučanstva tijekom obavljanja svakodnevnih aktivnosti i izazivanja alergija.

Vrsta mjere radi ostvarivanja cilja:

- preventivna dezinsekcija kao posebna mjera u slučaju pojačane infestacije
- obvezatna preventivna dezinsekcija u slučaju pojave zarazne bolesti.

2. Provođenja stručnog nadzora nadležnog Zavoda za javno zdravstvo nad provedbom DDD mjera kao posebnih mjera

Stručni nadzor nad provedbom obvezatne preventivne dezinsekcije i deratizacije provodi nadležni Zavod za javno zdravstvo temeljem članka 24. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti (N. N. br. 79/07) na sljedeći način:

1. Obveznik provođenja obvezatne preventivne dezinsekcije i deratizacije će obavijestiti nadležni Zavod za javno zdravstvo o odabranom izvođaču te o vrsti i opsegu mjera obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije koju planira provesti tijekom 2021. godine.
2. Izvođač radova će provoditi mjere obvezatne preventivne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije pridržavajući se u svemu donesenog Programa, a u skladu sa Zakonom i Pravilnicima.
3. Izvođač će pravodobno (najmanje dva dana ranije) obavijestiti nadležni Zavod za javno zdravstvo o početku radova i dostaviti svoj operativni plan koji mora sadržavati termine izvršenja, vrste pesticida i njihove djelatne tvari, formulacije, podrijetlo i rok trajanja te popis lokaliteta na kojima će se radovi provesti.
4. Prije početka radova sustavne deratizacije izvođač će obavijestiti pučanstvo o početku i predviđenom trajanju deratizacije putem: medija (lokalna radio-stanica, dnevni list) plakata istaknutih na vidnim mjestima.

Izvođač radova dužan je voditi točnu evidenciju o terminima izvođenja radova (početak, trajanje, završetak), obrađenim lokalitetima, vrsti i koncentraciji djelatnih tvari, formulacijama, metodi izlaganja rodenticida te o njihovoj ukupnoj potrošnji. Sukladno odredbama Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilnika o načinu provedbe obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije stručni nadzor se financira iz sredstava općina, gradova, županija, odnosno Grada Zagreba, korisnika objekta iz članka 10. stavka 1. Zakona o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti ili drugih obveznika provedbe mjera sukladno programu iz članka 5. ovoga Zakona.

3. Način izrade provedbenih planova i operativnih planova, te izvješća o uspješnosti provedenih mjera

Zavod za javno zdravstvo izrađuje Provedbeni plan koji obvezno mora sadržavati:

1. definirane uvjete za nositelje odobrenja za rad, tj. ovlaštene izvoditelje sukladno Zakonu o zaštiti pučanstva od zaraznih bolesti i Pravilniku o uvjetima kojima moraju udovoljavati

- pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnost obvezatne dezinfekcije, dezinsekcije i deratizacije kao mjere za sprečavanje i suzbijanje zaraznih bolesti pučanstva,
2. sastav ekipe izvoditelja,
 3. definirani uvjeti za opremu za rad,
 4. izrada i način korištenja jedinstvene dokumentacije koja će omogućiti ujednačenu registraciju svih infestacija na terenu, kao i pogodnosti za infestaciju u okolišu – izrada službenih dokumenta i izvješća,
 5. izboru aktivne tvari u biocidnim pripravcima,
 6. detaljno propisane površine, prostori i objekti u općinama i gradovima na kojima će se provoditi suzbijanje,
 7. način uklanjanja ostataka biocidnih pripravaka,
 8. raspored, dinamika i rokovi provedbe mjera suzbijanja štetnika,
 9. načine i sredstva monitoriranja, tj. kontrole uspješnosti provedene mjere,
 10. načina obavješćavanja i suradnje izvoditelja s građanima,
 11. obveze izvoditelja te načina i rokova pismenog obavješćivanja stručnog i inspekcijskog nadzora o planu rada za svaki tjedan provedbe mjere, tj. Operativni plan.

Ovlašteni izvoditelj izrađuje Operativni plan, tj. detaljno razrađenu organizaciju i raspored plana rada za svaki dan u tjednu provedbe mjere te u pisanom obliku najkasnije 3 do 7 dana prije početka akcije u idućem tjednu izvješćuje nadležni zavod za javno zdravstvo i nositelje Programa mjera. Program mjera i Provedbeni plan obvezno trebaju biti sastavni dio natječajne dokumentacije, kako bi ovlašteni DDD izvoditelji mogli dostaviti kvalitetnu ponudu i kako bi mogao planirati detaljno razrađenu organizaciju i raspored plana rada za svaki dan u tjednu provedbe mjere na način i u rokovima utvrđenim Provedbenim planom te kako bi općenito ovlašteni izvoditelj mogao postupati sukladno zadanim smjernicama za rad.

Tijekom provedbe stručnog nadzora nadležni zavod za javno zdravstvo prikuplja i objedinjava izvješća o provedenim DDD mjerama kao posebnim mjerama u bazu podataka.

Zavod za javno zdravstvo izrađuje stručno izvješće s podacima o stupnju infestacije, utrošku pesticida i stupnju pridržavanja propisanog programa rada određenog Programom mjera i Provedbenim planom i prijedloge za poboljšanje sanacije površina, prostora ili objekata te ga dostavlja načelniku ili gradonačelniku s elementima poboljšanja sanitacije prostora u budućnosti najkasnije. Na temelju analize prikupljenih podataka o obvezatnoj DDD kao posebnoj mjeri nadležni zavod za javno zdravstvo mora izraditi Program mjera i Provedbeni plan za sljedeću godinu sukladno Odluci o obvezatnoj DDD mjeri kao posebnoj mjeri i predložiti ga načelniku ili gradonačelniku.

BROJ: 07/01-490/4/20
PULA, 02.02.2021.

Voditelj Odjela za DDD
dr. sc. Nediljko Landeka, dipl. ing.

Voditelj Službe za epidemiologiju
Jasna Valić, dr. med.
spec. epidemiolog

